

Mesečni izveštaj o ljudskim pravima migranata, izbeglica i tražilaca azila u Srbiji i Makedoniji

Ovaj izveštaj ima za cilj da predstavi trenutnu situaciju u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i sloboda migranata, izbeglica i tražilaca azila koji prolaze kroz, ili borave u Srbiji i Makedoniji. Podaci u ovom izveštaju su dobijeni od 24 organizacije civilnog društva iz Srbije i Makedonije, u okviru mreže Pomoć na putu.

Situacija u Srbiji

Nastavlja se povećan priliv izbeglica i migranata i u ovom periodu izveštavanja – skoro dve hiljade novih dolazaka je zabeleženo u julu. Migranti čekaju po nekoliko dana na registraciju kako bi bili upućeni u prihvatne i azilne centre.

Novopridošli migranti prolaze kroz Srbiju nadajući se da će preko Bosne i Hercegovine (BiH) nastaviti put ka zemljama zapadne Evrope. Dolazi do premeštanja glavnog migrantskog toka ka jugu i aktiviranja ruta koje idu kroz Albaniju i Crnu Goru ka BiH. Porastao je i broj novopridošlih maloletnika bez pratnje. Maloletnici koji pristignu u petak ili tokom vikenda moraju da čekaju na registraciju do ponedeljka, ali mnogi u tom periodu odlaze kako bi pokušali da pređu granicu.

Broj izbeglica i migranata u Srbiji je porastao u julu na **3.529** (podaci UNHCR-a, 22.7.2018.). Većina (88%) je smeštena u 18 tranzitno-prihvatnih i azilnih centara, dok se ostali nalaze u Beogradu ili u pograničnim područjima sa BiH, Hrvatskom i Mađarskom.

UNHCR nastavlja da beleži veći broj novih dolazaka: 1.998 u junu i 1.984 u julu. Zbog odlaska iz zemlje, ukupan broj izbeglica i migranata se nije značajno promenio. U Srbiju stižu najviše iz pravca Makedonije, zatim Bugarske i avionom.

Kada je u pitanju pravo na azil i pristupanje postupku azila, u julu je broj sprovedenih službenih radnji podnošenja zahteva za azil bio veći nego u prethodnim mesecima. Može se reći da Kancelarija za azil pokazuje veću efikasnost u svom radu, čime se korisnicima omogućava bolji i brži pristup postupku azila, a samim tim i ostvarivanje osnovnih prava prema Zakonu o azilu i privremenoj zaštiti.

Povećan je broj migranata koji pokušavaju ilegalni prelazak u Bosnu i Hercegovinu. Pored novopridošlih, u BiH stižu i oni koji su mesece, neki i godine proveli u centrima za smeštaj u Srbiji. U blizini reke Drine, odnosno granice Srbije i BiH, na strani Srbije okuplja se nekoliko desetina migranata, najviše muškaraca samaca iz Pakistana i Somalije, koji imaju nameru da ilegalno pređu u BiH. Neki od njih su zatražili pomoć i smeštaj, a drugi izrazili želju da ostanu i uskoro pokušaju prelazak Drine čamcima. Azilni centar u Banji Koviljači prihvata ove migrante, odnosno na snazi je "urgentni prihvati", što znači da u centar prihvataju migrante koji nisu registrovani i nemaju dokument o izraženoj nameri da traže azil. Ovi migranti se u centru po pravilu ne zadržavaju dugo, samo nekoliko dana, pa odlaze na granicu da pokušaju prelazak reke čamcem.

U razgovoru sa licima koja su više puta pokušavala da pređu srpsku granicu sa Mađarskom, sa Hrvatskom ili Bosnom i Hercegovinom, članice HoTR Mreže su saznale da nije bilo zlostavljanja ili batinjanja od strane policijskih službenika. Ipak, prema dobijenim informacijama sa terena, u BiH se osobe bez dokumenata smeštaju u zatvorene kampove. Nije poznato da li je tim osobama uskraćeno pravo na azil i da li su ga uopšte tražili pri ulasku na teritoriju BiH.

Tokom jula, registrovan je veći broj prisilnih vraćanja iz BiH. Zabeleženo je nekoliko svedočenja maloletnika i odraslih muškaraca o tome: na granici sa BiH u blizini Banje Koviljače ljude u čamcima ne puštaju da pristanu na obalu susedne zemlje, nego im signaliziraju da se vrate nazad. Vraćanja se dešavaju i nakon uspešnog prelaska u BiH: *“Pokušao sam da pređem u Bosnu i uspeo sam. Tamo sam bio nekoliko dana i čak upoznao dve devojke koje su mi pomogle. Međutim, ipak nisam uspeo da ostanem i policajci su me vratili u Srbiju. Pokušaću ponovo.”*

Tokom ovog meseca najviše se, od početka godine, osetila zabrinutost pomagača zbog smanjenog finansiranja, kako za državne, tako i za nevladine usluge i servise koji su do sada bili dostupni migrantima. Uočava se smanjeno prisustvo prevodilaca što otežava rad; nema sredstava za prevoz migranata do, na primer, lekara. Ovakva situacija utiče na pojačavanje uznemirenosti kod migranata, budući da mnogi nemaju izvore finansiranja i zabrinuti su kako će ostvariti osnovne potrebe bez dodatne pomoći.

Smeštaj u prihvatnim i centrima za azil

U centru u Krnjači je i dalje prisutna briga oko prelaska mađarske granice, tačnije briga da je skroz ne zatvore za legalne prelaskе. Migranti u Krnjači kao da iščekuju da se desi potpuna zabrana prelaska mađarske granice, odnosno iščekuju da će uskoro biti ukinut i sadašnji dozvoljeni nedeljni prelazak od 5 osoba. Dosta se razgovara na ovu temu, migranti se mahom osećaju kao u agoniji koja nikako da prestane.

Opisujući trenutnu situaciju u jednom od centara za smeštaj, stanovnica je ispričala kako je centar jedno veliko selo i kako nikome u tom selu ne veruje. *„Međusobno se svi ogovaraju, a smeškaju se jedni drugima na hodniku. Jako je nezdravo živeti u ovakvoj klimi. Razmišljam kako da odem odavde što pre.“* Takođe, rekla je i da je ljudi gledaju kao „čudakinju“ jer je žensko, a putuje sama.

U centrima na jugu je ostalo malo ljudi. Deca su bezvoljna i tužna jer su im otišli drugari. Odrasli se takođe teško bore sa monotonijom koja vlada. Veliki broj ljudi se žali na nedostatak finansija i keš kartica. Problem je i u tome što su neke nevladine organizacije, zbog završetka projekata, napustile centre za smeštaj. Sa jedne strane nedostaje aktivnosti i organizacija koje će sprovoditi te aktivnosti, a sa druge, nedostaje ljudi koji bi učestvovali u aktivnostima. Opšta atmosfera je prilično monotona, ali mirna. Jedino što je malo doprinelo raspoloženju bilo je gledanje Svetskog fudbalskog prvenstva u zajedničkim prostorijama.

“Želeo bih da stignem kod rođaka u Francusku, ali ne mogu dalje od Srbije. To čini da sam stalno napet i nervozan, ne znam šta da radim, uopšte nemam mira...”

- A.M., Avganistan

„Mene je put iz Turske do Evrope do sada koštao preko 5.000 EUR. Sad se nadam da ću da odem do Šida pa kroz Bosnu dalje. Hrvatska je prema mojim izvorima ipak bolja od Bosne.”

- M.P. iz Pakistana

“Mislili smo da će tokom finala Svetskog prvenstva svi gledati utakmicu i da ćemo lakše preći granicu. Nažalost, na granici je bilo više policije i vojske nego inače. Pustili su nas da uđemo u Hrvatsku i da hodamo neko vreme, onda su nas zaustavili, predstavili se, odveli nas u stanicu, zapisali neke naše podatke i vratili nas nazad u Srbiju.”

- porodica iz Avganistana

“Jednostavnije mi je da idem preko Bosne, jer je granica duža. Takođe manja je opasnost da me uhvate, jer u Hrvatskoj već imaju i dronove za snimanje.”

- J.M. iz Avganistana

Situacija u Makedoniji

U julu su putevi i pravci kretanja ostali prilično isti: izbeglice dolaze iz Grčke sa namerom da nastave u Srbiju (i zemlje EU) i izbeglice koje dolaze iz Srbije, bilo da se dobrovoljno vraćaju u Grčku ili ih vraća srpska policija. Policija je naišla na veće grupe izbeglica na krijumčarskim rutama, uglavnom iz Afganistana, Pakistana, Irana i u manjem delu iz Iraka, Sirije, Bangladeša, Libije, Maroka, Alžira i Indije.

Broj izbeglica u tranzitnim centrima Vinojug, Gevgelija i Tabanovce, Kumanovo nije bio veći od 40 po kampu. Na primer, u Gevgeliji je početkom meseca u logor stiglo oko 34 izbeglica. Međutim, većina njih je "deportovana" u Grčku, a broj izbeglica u kampu bio je oko 24 tokom ostatka meseca. U Tabanovcu, međutim, postoji veća frekvencija kretanja, a tokom jula stiglo je oko 135 izbeglica. Većina je vrlo brzo otišla iz kampa, a broj onih koji su ostali nije bio veći od 40. Praksa ilegalnih deportacija izbeglica prema Grčkoj se nastavlja. Prema zapažanjima posmatrača na terenu, najmanje 145 izbeglica iz Sirije, Irana, Iraka i Maroka su prisilno vratili u Grčku pripadnici makedonske policije. Među njima su bile porodice, trudnice i deca. Mešovite policijske patrolne ekipe su i dalje aktivne u Gevgeliji i okolnom području.

Svim izbeglicama i migrantima koji dolaze u kampove odmah se nudi medicinska pomoć, smeštaj, hrana i odeća. Mogućnost traženja azila je dostupna i objašnjena svim izbeglicama i migrantima koji uđu u kampove.

Zabeležen je težak slučaj izbeglice iz Iraka koji je početkom meseca pretrpeo električni udar na pruzi u Gevgeliji i zadobio ozbiljne opekotine po celom telu. Prvobitno je odveden u bolnicu u Skoplju, ali je uskoro otpušten sa teškim ranama na telu. Zatim su ga doveli u centar u Tabanovcu i odmah odvezli u bolnicu u Kumanovu zbog bolova i krvarenja. Međutim, doktori u bolnici u Kumanovu odbili su da ga prime u bolnicu tvrdeći da bi bolnica u Skoplju trebalo da bude odgovorna za njegovo lečenje. Njega potom vraćaju u u tranzitni kamp. Njegovo stanje je i dalje je kritično jer ima opekotine i trpi bol.

Policijski izveštaji

Monitoring na terenu i policijski izveštaji jasno pokazuju da je kretanje migranata / izbeglica širom zemlje i dalje aktivno. Šest incidenata dogodilo se tokom jula, u vezi sa krijumčarenjem i migrantima. Prva dva događaja zabeležena su 2. jula: policijski službenici su pokušali da zaustave vozilo na putu Negotino - Radoviš. Vozač se iznenada zaustavio i pobegao, dok je unutra pronađeno 12 migranata iz Pakistana i 6 iz Avganistana. U drugom slučaju granična policija primećuje dve osobe iz Avganistana. Dok su razgovarali sa policijom, rekli su da su ih ranije tog dana presrele i napale 4 osobe, uzevši im dva mobilna telefona i 700 evra. Treći slučaj (16.07.2018.) odnosio se na vozilo koje je pronašla policija kod Kumanova, sa 18 migranata iz Afganistana i Pakistana. Vozač nije pronađen. Dva dana kasnije, mešovite patrolne ekipe carinske i granične policije su zaustavile vozilo na autoputu Gevgelija - Skoplje. Vozač je pobegao, a u vozilu su nađene 44 osobe iz Sirije, Pakistana, Avganistana i Indije. Dana 22. jula policija je zaustavila vozilo na magistralnom putu Skoplje-Veles, sa 13 migranata iz Avganistana, a među njima i 3 maloletna lica. Dva dana kasnije, policija je našla 8 izbeglica iz Irana u blizini železničke stanice u Tabanovcu. Oni su naveli da su ilegalno ušli u zemlju pre nekoliko dana iz Grčke. Istog dana, nedaleko od srpske granice, napale su ih nožem dve osobe i opljačkale, uzevši im 8.000 evra.

Dana 6. jula u tranzitni kamp u Tabanovcu dovedeno je 69 izbeglica u policijskom vozilu, nakon što su ih uhvatili sa krijumčarima u blizini sela Lojane. Među izbeglicama bio je 61 muškarac, jedna žena i sedam maloletnika bez pratnje. Većina dolazi iz Pakistana, Avganistana, Alžira, Libije, Bangladeša i Irana. Svi su bili registrovani i smešteni, ali 54 je napustilo kamp sledećeg dana.

PREPORUKE

Za Srbiju:

- Potrebno je nastaviti napore kako bi se osiguralo poštovanje prava na azil i pristup postupku, te efikasan postupak azila i zaštite za osobe kojima je potrebna međunarodna zaštita.
- Adekvatnu zaštitu treba pružiti i onim izbeglicama i migranatima izvan sistema, koji nisu registrovani i smešteni, na način koji će im omogućiti da ostvare svoja osnovna prava.
- Sprečavanje krijumčarenja i trgovine ljudima ostaje visoko na listi prioriteta, uz zalaganje za sprečavanje maltretiranja izbeglica i migranata od strane vlasti ili civila duž izbegličke rute.
- Za efikasno pružanje sveobuhvatne pomoći potrebna je koordinacija aktivnosti između organizacija civilnog društva i pružalaca usluga iz javnog sektora. Izvodljivost i uticaj aktivnosti dostižu maksimum ukoliko su koordinisane između svih ključnih aktera.
- Od velike su važnosti aktivnosti informisanja, povezivanja, upoznavanja i interkulturalne razmene kako bi se premostila distanca između lokalne i izbegličke zajednice. U kontekstu početka školske godine, važno je informisati i saradivati sa roditeljima lokalne dece i dece izbeglica radi bolje pripreme i sprečavanja nerazumevanja, predrasuda i straha.
- Osnovna ljudska prava i slobode izbeglica i migranata treba da budu promovisana, poštovana i zaštićena u svakom trenutku, od strane svih institucija i građana.
- Potrebno je uložiti napore da se diskriminacija prema migrantima spreči i da se u slučajevima dokazane diskriminacije adekvatno reaguje kako se ona ne bi ponavljala.
- Postoji velika potreba u prihvatnim i centrima za azil da se organizuje slobodno vreme i obezbede okupacione, rekreativne i druge aktivnosti za migrante.

Za Makedoniju:

- Praksu nelegalnih deportacija izbeglica u Grčku treba odmah prekinuti.
- U slučaju ozbiljnih povreda, medicinsku pomoć treba pružiti svim izbeglicama i migrantima na teritoriji zemlje, bez ikakvog odlaganja ili odbijanja. Izbeglice i migranti koji su pretrpeli bilo kakve povrede ne smeju biti ostavljeni da trpe bol bez adekvatnog medicinskog tretmana i zaštite.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova mora pružiti javnosti detaljne statističke podatke o migrantima/izbeglicama koji su ušli u zemlju i otišli (prošli kroz nju) razvrstane po rodu, starosti, zemlji porekla i invaliditetu.

This project is funded by the European Union

Ova publikacija je pripremljena uz finansijsku podršku Evropske unije, u okviru projekta "Pomoć na putu - podrška zaštiti ljudskih prava migranata koji prolaze kroz Makedoniju i Srbiju". Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost Fondacije Ana i Vlade Divac, i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

Projekat realizuju:

